

Особливості предикторів самоствалнення у осіб з різним самосприйняттям власного віку

С. А. Швайкін

Кафедра загальної психології та психології розвитку особистості Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, Одеса, Україна

Paper received 07.08.17; Accepted for publication 15.08.17.

Анотація. У статті проаналізовані особливості самоствалнення і сенсожиттєвих орієнтацій у віці середньої дорослості. Встановлено позитивне диференційоване відношення до себе та уникнення негативного є базовим для дорослої людини, що відображує її потребу у самоідентичності. Вивчено проявлення суб'єктивного віку людини в віці середньої дорослості та зв'язаність часових зон. Продемонстровано предиктори самоствалнення у суб'єктивно молодших і суб'єктивно старших особистостей. Встановлено, що предиктори модальностей самоствалнення у тих, хто є суб'єктивно молодшими і у тих, хто є суб'єктивно старшими - різні. У суб'єктивно молодих субшкали сенсожиттєвих орієнтацій не виступають предиктором для різних аспектів самоствалнення.

Ключові слова: самосвідомість, самоствалнення, особистість, зв'язаність часових зон, середня дорослість, суб'єктивний вік.

Вступ. Багатьма вченими (Б. Ананьєвим, Л. Виготським, О. Леонтєєвим, С. Пантелєєвим, С.Рубінштейном, Н. Сарджвеладзе, В. Століним, О. Санніковою, Т.Титаренко, І. Чесноковою, Ю.Швалбом) самоствалнення, розглядається в контексті розвитку особистості. Проведений аналіз сучасних українських психологічних досліджень, показує стійкий інтерес до проблеми самоствалнення особистості.

В психологічних дослідженнях хронологічний вік виступає як основна незалежна змінна, а суб'єктивний вік людини тісно пов'язаний з її фізичним і психологічним здоров'ям, задоволеністю життям, часовою перспективою і індивідуально-психологічною організацією [5]. О. А. Сергієнко констатує, що існують значимі відмінності у відношенні до часової перспективи, фізичного і психічного здоров'я для підгруп тих, що занижують, що завищують свій вік. Ми вважаємо, що предиктори самоствалнення у тих, хто є суб'єктивно молодим і у тих хто є суб'єктивно старшим є різними[2].

Короткий огляд публікацій. Відомо, що з дослідженнями Zola[6] почалося вивчення суб'єктивного віку. Вчений один з перших опитував людей про вік, на який вони себе почувають. Р.Кастенбаум з колегами запропонували модель суб'єктивного віку "Age - of - me". Ця модель виступає багатовимірним феноменом, що складається з чотирьох "внутрішніх віків": емоційного (feel - age); біологічного (look - age); соціального (do - age); інтелектуального (interest - age), або на скільки років індивіди сприймають себе: як відчувають, виглядають, діють і чим цікавляться [4]. На думку О.А.Сергієнко, категорія суб'єктивного віку не стає альтернативою типологічному (К.О.Абульханова, Т.Н.Березіна, В.Н.Дружинин, К.Г.Юнг, В.І.Ковальов), причинно-цільовому (Є.І.Головаха, О.О.Кронік, Р.А.Ахмеров, В.В.Нуркова) і мотиваційному (Ж.Нюттен, Ф.Зимбардо, А.Сирцова, Н.Н.Толстих) підходам до проблеми людини і часу, а є іншим ракурсом її розгляду. Згідно О.А. Сергієнко[2], суб'єктивний вік людини - це самосприйняття власного віку. Вчені говорять про когнітивну ілюзію віку, що виникає в процесі життя і є різницею між хронологічним (скільки років прожито) і суб'єктивним віком людини (як суб'єктивно себе відчуває людина).

Л. Лепихова визначає самоствалнення як стійке почуття яке виникає на основі самосприйняття, самооцінки, Я-образу и оцінки значущого оточення[1]. С. Пантелєєв вважав, що самоствалнення складається з двох рівнів: приватних самооцінок і рівню узагальненої самооцінки. Самоствалнення це цілісне, одновимірне і універсальне утворення, що виражає міру позитивності відношення індивіда у власному уявленні про себе і це відношення інтегрується з приватних самооцінок[3].

Мета дослідження – емпірично порівняти особливості предикторів самоствалнення у осіб в віці середньої дорослості з різним самосприйняттям власного віку

Матеріали та методи. З метою вирішення поставлених дослідницьких завдань в роботі використані: теоретичні методи (проблемно-логічний метод, індукція, абстрагування, узагальнення, систематизація), що застосовувалися для узагальнення теоретико-методологічних основ і емпіричних даних дослідження; метод психологічної діагностики и методи математичної обробки даних (описова статистика, регресійний аналіз). Метод психологічної діагностики місцев: Методика діагностики самоствалнення (МДС С.Р. Пантелєєв), методику "Тест смисложиттєвих орієнтацій" (СЖО, Д.О. Леонтєєв), "Графічний тест Коттла" за Р.Б.Браун та Р. Херінг, проєктивну вправу "суб'єктивний вік".

Результати і обговорення. За більшістю шкал методики діагностики самоствалнення у випробуваних самоствалнення представлено на середньому рівні. Досліджувані відображують позитивне самоствалнення до себе, в якому проявляються, на наш погляд, мотив самоповаги або мотив самозвеличення. Їх самоствалнення є індивідуально переживаємим стійким типом сприйняття себе, що характеризується певною динамікою психічних процесів, рівнем усвідомлення Я, що виражається в стійкому типі поведінки і саморегуляції. Аналізую особливості самоствалнення можна зазначити, що більшість досліджуваних в віці середньої дорослості усвідомлюють себе, критичні, в міру відкриті, мають виборче відношення до себе; у критичних ситуаціях долають деякі психологічні захисти при актуалізації інших; не завжди видають значиму інформацію про себе; вони досить самовпевнені; у звичних для себе ситуаціях зберігають працездатність і здатність до

особистого контролю, упевненість в собі, орієнтацію на успіх; бувають внутрішньо напружені, при несподіваній появі труднощів; проявляють товарищівість, емоційну відкритість для взаємодії з оточенням, досить легко встановлюють ділові і особисті контакти; упевнені в собі і в деяких особистісних якостях, проте приймають не усі свої достоїнства і критикують не усі свої недоліки; міра адаптованості до ситуації впливає на відношення до себе; досліджені мають внутрішні конфлікти, які супроводжують тривожно-депресивні стани. Досліджувані не завжди знаходяться у ладу з собою, але вважають, що їх доля знаходиться у власних руках; відчують обгрунтованість і послідовність своїх внутрішніх спонукань і цілей, здатні викликати в інших повагу, симпатію, схвалення і розуміння, приймають себе такими, якими є, їх небажання мінятися виражено на середньому рівні на тлі загального позитивного відношення до себе.

Таким чином, досліджувані відображують позитивне диференційоване самоствалення. Таке позитивне відношення і уникнення негативного є базовим для людини і відображує потребу людини у самоідентичності. Показником диференційованого самоствалення виступає характер взаємозв'язку його позитивних і негативних сторін.

За методикою СЖО досліджувані мають середній рівень задоволеності самореалізацією, прожитий відрізок життя оцінюють в цілому як успішний і продуктивний, мають реалістичні цілі в майбутньому, які надають їх життю усвідомленість, спрямованість і часову перспективу, вони являються досить сильними особистостями, які мають достатню свободу вибору і які будують своє життя відповідно до своїх цілей, готови до подолання труднощів.

В результаті аналізу проективної методики "Графічний тест Коттла" за Р.Б.Браун та Р. Херінг, спрямованої на дослідження суб'єктивного відчуття часу, головною ідеєю якої є встановлення зв'язаності часових періодів, нами було виявлено, що у більшості досліджуваних – 53% – переважає зв'язаність часових зон, у 36% часові зони не зв'язані, 7% досліджуваних віддають перевагу одній з часових зон, інші – 4% не піддаються аналізу за інструкцією методики. Необхідно відмітити, що отримані нами результати за графічним тестом Коттла узгоджуються з результатами за методикою СЖО, згідно з якою більшість досліджуваних знаходять сенс у житті у усіх трьох складових життя майбутнє – сьогодення - минуле (цілі, процес, результат).

Ми запропонували досліджуваним на умовній лінії життя відмітити їх суб'єктивний вік. За нашим дослідженням випробуваних можна розподілити на дві підгрупи: «суб'єктивно молоді» (53%) і «суб'єктивно старші» (44%). 3% випробуваних співпадає хронологічний і суб'єктивний вік.

У досліджуваних підгрупі "Суб'єктивно молоді" зв'язаність часу, за тестом Коттла, представлена у 82% досліджуваних, а у підгрупі «суб'єктивно старші» у - 52%, .

З метою вивчення предикторів, що впливають на самоствалення особистості ми провели регресійний аналіз у підгрупі "Суб'єктивно молоді".

Для аналізу була вибрана статистична модель, що пояснює 46% дисперсії залежної змінної відкритість.

Коефіцієнт множинної кореляції в цій моделі дорівнює 0,67, що значимо при $p < 0,001$. Критерій $F = 8,4$. У неї входять: самокерівництво ($\beta = 676$, $p < 0,016$). З регресійної моделі видно, що в неї входить один чинник, який позитивно детермінує відкритість стосунків людини з самим собою, на досить розвинену рефлексію і глибоке розуміння себе це є уявлення про себе як джерело розвитку і активності власної особистості.

Для аналізу була вибрана статистична модель, що пояснює 70% дисперсії залежної змінної самовпевненість. Коефіцієнт множинної кореляції в цій моделі дорівнює 0,72, що значимо при $p < 0,001$. У неї входять: відображене самовідношення ($\beta = 723$, $p < 0,003$), екстраверсія ($\beta = 435$, $p < 0,004$). З регресійної моделі видно, що в сукупності представлених чинників позитивне значення на самовпевненість робить здібність викликати у інших людей повагу, симпатію та комунікабельність людини.

Для аналізу була вибрана статистична модель, що пояснює 46% дисперсії залежної змінної самокерівництво. Коефіцієнт множинної кореляції в цій моделі дорівнює 0,67, що значимо при $p < 0,000$. Критерій $F = 8,43$. У неї входять: відкритість ($\beta = 676$, $p < 0,016$). З регресійної моделі видно, що в неї входить один чинник, який впливає позитивно на самокерівництво це глибоке усвідомлення себе, внутрішньої чесності і відкритості.

Для аналізу була вибрана статистична модель, що пояснює 51% дисперсії залежної змінної відображене самовідношення. Коефіцієнт множинної кореляції в цій моделі дорівнює 0,71, що значимо при $p < 0,001$. Критерій $F = 10,46$. У неї входять: самовпевненість ($\beta = 715$, $p < 0,009$). З регресійної моделі видно, що в неї входить один чинник, який позитивно детермінує уявлення суб'єкта про здатність викликати у інших людей повагу, симпатію це відношення до себе як до упевненої, самостійної, вольової і надійної людини.

Для аналізу була вибрана статистична модель, що пояснює 35% дисперсії залежної змінної самоцінність. Коефіцієнт множинної кореляції в цій моделі дорівнює 0,59, що значимо при $p < 0,001$. Критерій $F = 5,36$. У неї входять: процес життя ($\beta = 591$, $p < 0,043$). Оскільки інші ж 65% вважаються обумовленими чинниками, не відбитими в моделі, ми не аналізуємо цю модель.

Для аналізу була вибрана статистична модель, що пояснює 40% дисперсії залежної змінної самоприйняття. Коефіцієнт множинної кореляції в цій моделі дорівнює 0,63, що значимо при $p < 0,001$. Критерій $F = 6,669$. У неї входить: екстраверсія ($\beta = 633$, $p < 0,027$). Оскільки інші ж 60% вважаються обумовленими чинниками, не відбитими в моделі, ми не аналізуємо цю модель.

Для аналізу була вибрана статистична модель, що пояснює 77% дисперсії залежної змінної внутрішня конфліктність. Коефіцієнт множинної кореляції в цій моделі дорівнює 0,87, що значимо при $p < 0,000$. Критерій $F = 15,00$. У неї входять: нейротизм ($\beta = 756$, $p < 0,001$), негативний вплив робить самокерівництво ($\beta = 392$, $p < 0,037$). З регресійної моделі видно, що в сукупності представлених чинників позитивне значення на неузгодженість з собою робить емоційна нестабільність і невіра в себе як джерело власної активності, результатів і досягнень.

Для аналізу була вибрана статистична модель, що пояснює 82 % дисперсії залежної змінної зв'язність часових зон. Коефіцієнт множинної кореляції в цій моделі дорівнює 0,90, що значимо при $p < 0,000$. Критерій $F = 21,07$. У неї входять: процес життя ($\beta = 618$, $p < 0,002$), негативний вплив робить самокерівництво ($\beta = -757$, $p < 0,000$). З регресійної моделі видно, що в сукупності представлених чинників позитивне значення на зв'язність часових зон робить усвідомлення власного продуктивного і сенсорного життя і віра суб'єкта в підвладність свого "Я" зовнішнім обставинам і подіям.

Таким чином, в підгрупі "Суб'єктивно молоді" не визначено предикторів для наступних компонентів самоствавлення: самопривязаність, самоцінність, самоприйняття і самозвинувачення; для суб'єктивного віку і стану, але визначено прогностичні параметри для змінної зв'язаність часових зон.

Вивчення предикторів, що впливають на самоствавлення особистості у підгрупі "Суб'єктивно старші" продемонструвало:

Для аналізу була вибрана статистична модель, що пояснює 54 % дисперсії залежної змінної самовпевненість. Коефіцієнт множинної кореляції в цій моделі дорівнює 0,73, що значимо при $p < 0,002$. Критерій $F = 12,71$. У неї входить: локус контролю - життя ($\beta = 732$, $p < 0,004$). З регресійної моделі видно, що в неї входить один чинник, який впливає позитивно на відношення до себе як до упевненої, самостійної, вольової і надійної людини це усвідомлення можливості контролювати життя і робити власні вибори.

Для аналізу була вибрана статистична модель, що пояснює 70% дисперсії залежної змінної самокерівництво. Коефіцієнт множинної кореляції в цій моделі дорівнює 0,84, що значимо при $p < 0,000$. Критерій $F = 11,51$. У неї входять і негативно впливають: внутрішня конфліктність ($\beta = -619$, $p < 0,006$), незв'язність часових зон ($\beta = -433$, $p < 0,036$). З регресійної моделі видно, що в сукупності представлених чинників наявність неузгодженості з собою і незв'язність минулого-сьогодення-майбутнього впливають на віру суб'єкта в підвладність свого "Я" зовнішнім обставинам і подіям.

Для аналізу була вибрана статистична модель, що пояснює 67 % дисперсії залежної змінної відображене самовідношення. Коефіцієнт множинної кореляції в цій моделі дорівнює 0,81, що значимо при $p < 0,001$. Критерій $F = 10,12$. У неї входять: результат життя ($\beta = 934$, $p < 0,001$) і негативно впливає самопривязаність ($\beta = -520$, $p < 0,032$). З регресійної моделі видно, що в сукупності представлених чинників усвідомлення продуктивності і насиченості власного життя поруч з високою готовністю до зміни "Я"- концепції, відкритість новому досвіду пізнання себе детермінують здібність викликати у інших людей повагу, симпатію.

Для аналізу була вибрана статистична модель, що пояснює 87 % дисперсії залежної змінної самоцінність. Коефіцієнт множинної кореляції в цій моделі дорівнює 0,93, що значимо при $p < 0,001$. Критерій $F = 33,08$. У неї входять: результативність життя ($\beta = 534$, $p < 0,011$), локус контролю життя ($\beta = 462$, $p < 0,023$). Компонент самоцінність визначають усвідомлення продуктивності і насиченості власного життя, можливість його контролювати.

Для аналізу була вибрана статистична модель, що пояснює 98 % дисперсії залежної змінної самоприйняття. Коефіцієнт множинної кореляції в цій моделі дорівнює 0,99, що значимо при $p < 0,000$. Критерій $F = 74,84$. У неї входить: екстраверсія ($\beta = 741$, $p < 0,001$), локус контролю -Я ($\beta = 465$, $p < 0,000$) та негативно впливають незв'язність часових зон ($\beta = -518$, $p < 0,000$), відображене самовідношення ($\beta = -335$, $p < 0,001$), відкритість ($\beta = -222$, $p < 0,004$). Симпатія до себе, згода зі своїми внутрішніми спонуканнями, прийняття себе таким, який є забезпечується комунікабельністю, сприймання себе в минулому – сьогоденні майбутньому, можливістю відчувати себе сильною особистістю, прийнятою навколишніми людьми, без вираженої захисної поведінки особистості.

Для аналізу була вибрана статистична модель, що пояснює 89 % дисперсії залежної змінної самопривязаність. Коефіцієнт множинної кореляції в цій моделі дорівнює 0,94, що значимо при $p < 0,000$. Критерій $F = 24,91$. У неї входить: локус контролю -життя ($\beta = 715$, $p < 0,000$), суб'єктивний стан ($\beta = 512$, $p < 0,001$) і відкритість ($\beta = 476$, $p < 0,002$). З регресійної моделі видно, що в сукупності представлених чинників контролювання і свобода прийняття рішень, гарне почуття і чесність у відношенні до себе виступають предикторами до компоненту самоствавлення - самопривязаність.

Для аналізу була вибрана статистична модель, що пояснює 52 % дисперсії залежної змінної внутрішня конфліктність. Коефіцієнт множинної кореляції в цій моделі дорівнює 0,72, що значимо при $p < 0,001$. Критерій $F = 11,91$. У неї входить і негативно впливає: самокерівництво ($\beta = -721$, $p < 0,005$). З регресійної моделі видно, що в сукупності представлених чинників тільки один може виступати прогностичним параметром для внутрішньої конфліктності – це віра суб'єкта в підвладність свого "Я" зовнішнім обставинам і подіям.

Для аналізу була вибрана статистична модель, що пояснює 43 % дисперсії залежної змінної самозвинувачення. Коефіцієнт множинної кореляції в цій моделі дорівнює 0,65, що значимо при $p < 0,000$. Критерій $F = 8,35$. У неї входять негативно впливає: самоцінність ($\beta = -657$, $p < 0,015$). З регресійної моделі видно, що в сукупності представлених чинників тільки один може виступати прогностичним параметром для самозвинувачення це глибокі сумніви людини в унікальності своєї особистості, недооцінці свого духовного "Я", невпевненість в собі.

Для аналізу була вибрана статистична модель, що пояснює 34 % дисперсії залежної змінної зв'язність часових зон. Коефіцієнт множинної кореляції в цій моделі дорівнює 0,57, що значимо при $p < 0,003$. Критерій $F = 5,54$. У неї входить і негативно впливає самокерівництво ($\beta = -579$, $p < 0,038$). Оскільки інші ж 66% вважаються обумовленими чинниками, не відбитими в моделі, ми не аналізуємо цю модель.

В таблиці 1. представлено порівняння предикторів у групах "Суб'єктивно молоді" і "Суб'єктивно старші"

Таблиця 1. Порівняння предикторів у групах "Суб'єктивно молоді" і "Суб'єктивно старші"

		Суб'єктивно молоді	Суб'єктивно старші
№	Залежна змінна	Незалежна змінні	Незалежна змінні

1	суб'єктивний вік	-	-
2	суб'єктивний стан	-	-
3	відкритість	5	-
4	самовпевненість	6,12,2	18
5	самокерівництво	3	10,20
6	відображене самовідношення	4	16, 9
7	самоцінність	-	16,18
8	самоприйняття	-	12,20,17,6,3
9	самопривязаність	-	18,2,3
10	внутрішня конфліктність	13,5	5
11	самозвинувачення	-	7
12	зв'язаність часових зон	5,15	-

Примітка. Змінні : 1 - вік суб'єктивний, 2 - стан суб'єктивний, 3. - відкритість 4 - самовпевненість 5 - самокерівництво 6 - відображене самовідношення 7 - самоцінність 8 – самоприйняття, 9 - самопривязаність, 10 - внутрішня конфліктність, 11 – самозвинувачення, 12 – екстраверсія, 13 – нейротизм, 14 - цілі, 15 - процес , 16 - результат , 17 - локус контролю -Я, 18 - локус контролю - життя, 19 – осмисленість життя, 20 – зв'язаність часових зон. Знаки опущені.

Аналізую таблицю 1 можна констатувати, що за рідкісним винятком (внутрішня конфліктність) предиктори, що вказують на можливість прояву окремих ком-

понентів самоствавлення у різних підгрупах – різні. В підгрупі "Суб'єктивно молоді" модальність самовпевненість детермінується змінними: відображене самовідношення, екстраверсія, суб'єктивний стан, відкритість – змінною самокерівництво, внутрішня конфліктність – змінними нейротизм і низьким самокерівництвом. В підгрупі "Суб'єктивно молоді" субшкали СЖО не виступають предиктором для різних аспектів самоствавлення.

В підгрупі "Суб'єктивно старші" зв'язаність часових зон є предиктором для "Самоприйняття" і "Самокерівництво". Суб'єктивний вік і Суб'єктивний стан детермінують один одного. В підгрупі "Суб'єктивно старші" субшкали СЖО детермінують відповідно: "локус контролю - життя" – "Самовпевненість" і "Самопривязаність"; "Результат" – "Відображене самовідношення" і "Самоцінність"; "Локус контролю -Я" – "Самоприйняття".

Таким чином, предиктори модальностей самоствавлення у тих, хто є суб'єктивно молодим и у тих хто є суб'єктивно старшим є різними.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лепихова Л.А. Психологія особистості / Л.А. Лепихова : Словник-довідник. За редакцією П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. – К.: Рута, 2001. – 320 с.
2. Сергиенко Е.А. Суб'єктивний возраст в самоопределении человека на временной дистанции его жизнедеятельности/ Мир психологии, 2011, 3(67), С.104–119.
3. Пантйлеев С. Р. Самоотношение как эмоционально-оценочная система / С. Р. Пантйлеев. – М. : МГУ, 1991. – 110 с.
4. Kastenbaum R., Derbin V., Sabatini P., Arrt S. "The ages of me": toward personal and interpersonal definitions of functional aging. Aging and human development, 1972, 3(2), 197–211.
5. Terpstra T.L., Plawecki H.M., Streeter J. As young as you feel: age identification among the elderly. Journal of gerontological nursing, 1989, 15 (12), 4-10
6. Zola I.K. Feeling about age among older people. Journal of gerontology, 1962, 17(1), 65–68.

REFERENCES

1. Lepykhova L.A. Psykholohiia osobystosti[Psychology of personality] / L.A. Lepykhova : Slovnyk-dovidnyk. Za redaktsiieiu P.P. Hornostaia, T.M. Tytarenko. – K.: Ruta, 2001. – 320 s.
2. Serhyenko E.A. Sub'єktyvnyi vozrast v samoopredeleny cheloveka na vremennoi dystantsyy eho zhyzneideiatelnosti[Subjective age in self-determination of man on temporal distance of his vital functions]/ Myr psykholohyy, 2011, 3(67), S.104–119.
3. Pantyleev S. R. Samootnoshenye kak emotsyonalno-otsenochnaia sistema[Self-relationship as emotionally-evaluation system] / S. R. Pantyleev. – M. : MHU, 1991. – 110 s.

Особенности предикторов самоотношения у лиц с разным восприятием собственного возраста

С. А. Швайкин

Аннотация. В статье проанализированы особенности самоотношения и смысложизненных ориентаций личности в средней взрослости. Установлено позитивное дифференцированное отношение к себе и избегание негативного отношения у взрослых, что отражает потребность человека в самоидентичности. Изучены особенности субъективного возраста человека в средней взрослости и связанность временных зон. Продемонстрированы предикторы самоотношения у субъективно младших и субъективно старших личностей. Установлено, что предикторы модальностей самоотношения у тех, кто является субъективно молодыми и у тех, кто является субъективно старшими – разные. У субъективно молодых субшкалы смысложизненных ориентаций не выступают предиктором для разных аспектов самоотношения.

Ключевые слова: самосознание, самоотношения, личность, связность временных зон, средняя взрослость, субъективный возраст.

Peculiarities of predictors of self-relationship of people with different perceptions of their own age

S. A. Shvaikin

Annotation. The article analyzes the features of self-relationship and life-meaningful orientations of the individual in the middle adulthood. A positive differentiated attitude towards oneself and avoidance of negative attitude in adults was established, which reflects the person's need for self-identity. The features of the subjective age of a person in the middle adulthood and the connectivity of time zones were studied. Predictors of self-relationship in subjectively younger and subjectively senior personalities were demonstrated. It is established that the predictors of the modalities of self-relationship among those who are subjectively young and those who are subjectively older are different. Subjectively young subscales of life-meaningful orientations do not act as a predictor for different aspects of the self-relationship.

Keywords: self-awareness, self-relationship, personality, connectivity of time zones, average adulthood, subjective age.